

Klinik laborator diagnostikada innovatsion texnologiyalardan foydalanish, muammolar va yechimlar, 2023

**KLINIK LABORATOR
DIAGNOSTIKADA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH, MUAMMOLAR VA
YECHIMLAR**
**xalqaro ilmiy-amaliy
anjuman**
18 aprel 2023 yil

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

WWW.SSV.UZ

Toshkent tibbiyot akademiyasi WWW.TMA.UZ

Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Nasliy sferotsitar anemiya klinik laborator diagnostikasi	293
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. O‘tkir leykoz klinik xususiyatlari	296
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. O‘tkir leykoz klinik laborator diagnostikasi	298
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Surunkali limfoleykoz etiopatogenezi va klinik xususiyatlari	300
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Surunkali limfoleykoz klinik laborator diagnostikasi	302
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Surunkali mieloleykoz klinik xususiyatlari	304
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Surunkali mieloleykoz laborator diagnostikasi	306
Kurbonova Z.Ch., Khushbokova G.U. Hematological changes in patients with Covid-19	308
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Aplastik anemiya klinik laborator diagnostikasi	310
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Vitamin B ₁₂ tanqislik anemiyasi klinik laborator tashxisi	313
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Temir tanqislik anemiyasi klinik laborator diagnostikasi	315
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Baltayeva F.G. Koronavirus infeksiyasida koagulyasion gemostaz buzilishining laborator diagnostikasi	318
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. , Baltayeva F.G. Koronavirus infeksiyasida trombotsitar gemostaz buzilishining laborator diagnostikasi..	320
Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. , Baltayeva F.G. Covid – 19 da antiagregant terapiya samaradorligini baholash	322
Kasimova O.O. Parkinson kasalligi va laboratoriy tashxoshishning innovatsion usullari	324
Liverko I.V, Babamatova H.U, Maqsadaliyeva Z. Videothoracoscopic studies of the bronchopulmonary system in order to improve the diagnosis of tuberculosis	325
Mamatov O.A. Gepatit B klinik laborator diagnostikasi	326
Mirzayeva K.S., Shermuhamedova F.K., Ashurova D.S. Covid-19 ga	

- Vitamin B₁₂ni radioaktiv aniqlash ;
- Suyak ko'migini preparatining gistologik tekshiruvi (trepanobiopsiya);
- qon zardobida foliy kislotasi darajasini o'rganish;
- qizil qon hujayralarida foliy kislotasi darajasini o'rganish.
- Ixtisoslashgan gematologiya shifoxonasida qo'shimcha assortimentdan bir qator testlar o'tkaziladi. Qo'shimcha assortimentdagi testlarning bir qismi majburiy tibbiy sug'urta hududiy jamg'armasi to'lanmasligi mumkin.

Adabiyotlar.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.
8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.
11. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Laboratory work: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.
12. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Introduction to cytological diagnostics: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.

**TEMIR TANQISLIK ANEMIYASI KLINIK LABORATOR
DIAGNOSTIKASI**

**Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A.
Toshkent tibbiyot akademiyasi**

Temir tanqisligi anemiyasi - bu temir tanqisligi tufayli gemoglobin sintezning buzilishi, eritropoyezda susayish va to'qimalarda trofik o'zgarishlar kelib chiqadigan klinik gematologik kasallik.

Temir tanqisligi kamqonligi eng ko'p tarqalgan 38 ta kasalliklar orasida birinchi o'rinda turadi. Ushbu patologiya Rossiyada 50-60% ayollarda (60%

homiladorlarda, 30% 2 yoshgacha bolalarda), Yaponiyada 70%, Yevropada - 7-14% mavjud. Bizning mamlakatda yashirin temir tanqisligi 3 yoshgacha bo'lgan barcha bolalarning yarmidan ko'pida aniqlanadi va balog'at yoshidagilarning taxminan 25% ini tashkil etadi.

Temir tanqisligi anemiyasining rivojlanishining asosiy sababi temirga bo'lgan ehtiyoj va uning tanadagi iste'moli o'rtasidagi muvozanat. To'g'ridan-to'g'ri va eng ko'p uchraydigan sabablar:

Temir tanqisligi anemiyasining rivojlanishi:

- turli lokalizatsiyadagi surunkali qon yo'qotishlar (oshqozon-ichak, bachadon, burun, buyrak, o'pka, yatrogen);
- ingichka ichakda temir so'rilishining buzilishi;
- temirga bo'lgan ehtiyojning ortishi (homiladorlik, laktatsiya, balog'at davri);
- temir tashilishining buzilishi (turli xil gipoproteinemiya, transferrin yetishmovchiligi);
- ovqat hazm qilish yetishmovchiligi;
- gemoglobinuriya bilan birga temir ichidagi gemoliz;
- noto'g'ri ovqatlanish, ayniqsa yangi tug'ilgan chaqaloqlarda va bolalarda.

Temir tanqisligi anemiyasining patogenezi ikkita asosiy mexanizmdan iborat: gemoglobin miqdorining pasayishi natijasi a'zolar va to'qimalarda yuzaga keladigan gipoksik o'zgarishlar tanadagi (barcha anemiyalarda uchraydi), to'qimalardagi oksidlanish-qaytarilish jarayonlarida tarkibida temir saqlovchi fermentlar faolligining pasayishi.

Klinik ko'rinish o'ziga xos bo'lmagan turli darajadagi umumiy gipoksik sindromning hodisalari: umumiy zaiflik, terining rangining oqarishi, charchoqning kuchayishi, yurak urishi, harakat paytida nafas qisilishi. Quyida to'qimalarda temir tanqisligi belgilari (sideropenik simptomlar):

- tirnoqlarning o'zgarishi (ko'ndalang chiziq, mo'rtlik, koylonixiya);
- ta'mning buzilishi (achiq va sho'r ovqatlarga moyillik, bo'r, kesak iste'mol qilish) va hidning buzilishi (benzin, atseton kabi);
- mushaklar kuchsizligi;
- quruq ovqatni yutishda qiyinchilik;
- til so'rg'ichkarining silliqlashishi;
- angulyar stomatit;
- yo'talayotganda, kulgandapeshob ushlab turolmaslik

Klinik quyidagi o'zgarishlar: teri, tirnoqlar, soch, shilliq qavati trofik buzilishlari temir tanqisligini asoslaydi:

1. Periferik qonda:

- Eritrotsit va gemoglobin kamayishi;
- Eritrotsitlar mikrositozi - (6 mkm va undan kichrayishi);
- Eritrotsitlar gipoxromiyasi - rangining och bo'lishi;
- Eritrotsitlar poykilositozi - shaklining o'zgarishi.

2. Mielogrammada normoblastik turdagi qon yaratish, eritroid qator giperplaziyasi kuzatiladi.

Temir tanqisligi kamqonligi uchun umumiy qon tahliliga misol:
gemoglobin - 50 g/l; eritrotsitlar - $2,0 \times 10^{12}$ /l; rang ko'rsatkichi 0,75, gematokrit 26%; eritrositlar hajmi (MCV) 64 fl, eritrositdagi gemoglobin miqdori (MCH) - 18,5pg; leykotsitlar - $7,5 \times 10^9$ /l; leykotsitlar formula normal; trombotsitlar - 250×10^9 /l, retikulotsitlar - 2,6%, EChT-15 mm/soat. Poykilositoz ++, mikrositoz ++, gipoxromiya.

Temir tanqisligi anemiyasi bilan og'rigan bemorlarni tekshirish rejasi.

Majburiy diapazondagi tibbiy xizmatlar ro'yxati:

- umumiy amaliyot shifokoriga birlamchi ta'yinlanish (ko'rik, konsultatsiya);
- umumiy qon tahlili qilish, trombotsitlar va retikulotsitlar bilan;
- qon zardobida gemoglobin bo'lmagan temir darajasini o'rganish;
- ezofagogastroduodenoskopiya;
- yo'g'on ichak endoskopiyasi.

Qo'llaniladigan qo'shimcha diapazondagi tibbiy xizmatlar ro'yxati ma'lumotlarning yetarli emasligi bilan foydalaniladi. diapazonda yoki davolanishning samarasizligi bilan (bir qator testlar ixtisoslashtirilgan gematologik shifoxonada o'tkaziladi):

- qon zardobidagi transferrin darajasini o'rganish;
- qondagi ferritin darajasini o'rganish;
- ginekolog konsultatsiyasi
- qon zardobining temirni bog'lash qobiliyatini o'rganish;
- desferal testi;
- eritrotsitlarning hayot davomiyligini o'rganish;
- sideroblastlar va siderositlarni aniqlash;
- radioaktiv xrom yordamida oshqozon-ichak trakti orqali qon yo'qotish hajmini aniqlash;
- suyak ko'migining sitologik tekshiruvi (miyelogrammalar);
- suyak ko'migining gistologik tekshiruvi.

Adabiyotlar.

1. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: ўқув қўлланма. Тошкент, 2022. 137 б.
2. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Цитологик ташхисга кириш: электрон ўқув қўлланма. 2022, 146 б.
3. Курбонова З.Ч., Бабаджанова Ш.А. Лаборатория иши: ўқув қўлланма. 2023, 150 б.
4. Babadjanova Sh.A., Kurbonova Z.Ch. Qon kasalliklari: o'quv qo'llanma. 2023, 156 b.
5. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 140 b.
6. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Laboratoriya ishi: elektron o'quv qo'llanma. Toshkent, 2022. 176 b.
7. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova S.A. Sitologik tashxisga kirish: o'quv qo'llanma. Toshkent, "Hilol nashr", 2021. 152 b.

8. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik tashxis asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
9. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A. Sitologik diagnostika asoslari: o'quv – uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2022. 47 b.
10. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Saidov A.B. Gematologik kasalliklar sitologik diagnostikasi: o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent, 2021. – 56 b.
11. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Laboratory work: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.
12. Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Sayfutdinova Z.A. Introduction to cytological diagnostics: o'quv qo'llanma. Toshkent, 2023.

KORONAVIRUS INFEKSIYASIDA KOAGULYASION GEMOSTAZ BUZILISHINING LABORATOR DIAGNOSTIKASI

Kurbonova Z.Ch., Babadjanova Sh.A., Baltayeva F.G.

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Koronavirus infeksiyasida giperkoagulyasiya rivojlanishi o'limning asosiy sababchilaridan biridir. COVID-19 da tarqalgan mikro- va makrotomirlardagi o'zgarishlar asosan o'pka, taloq, bosh miya, oshqozon va periferik tomirlarda kuzatiladi. O'pka arteriyasi tromboemboliyasi (O'ATE) va chuqur venalar trombozi COVID-19 dagi eng ko'p uchraydigan trombotik asoratlar bo'lib, og'ir darajadagi bemorlarda 20–30 % holatlarda uchraydi. Trombotik asoratlar kuzatilgan bemorlarda o'lim ko'rsatkichi 5 marta ko'pligi aniqlangan.

COVID-19 bilan intensiv terapiyada davolanayotgan bemorlarning 20,6% ida O'ATE belgilari davolashning dastlabki 6 kunida kuzatilgan. Shu sababli COVID-19, boshqa og'ir virusli respirator yuqumli kasalliklardan farq qilgan holda, protrombotik infeksiyon kasallikdir.

Tadqiqot maqsadi: koronavirus infeksiyasi bilan kasallangan bemorlarda koagulyasion gemostaz o'zgarishlarini o'rganish.

Material va metodlar. Klinik tadqiqotlar 2-Zangiota yuqumli kasalliklar shifoxonasida 2021 yil davomida olib borildi. Barcha tekshirilgan bemorlar 3 guruhga ajratildi: 1-guruhni 100 ta engil darajali KI, 2-guruhni 150 ta o'rta og'ir darajali va 3-guruhni 100 ta og'ir darajali KI bilan kasallangan bemorlar tashkil etdi.

Koagulyasion gemostaz xolatini o'rganish uchun faol qisman tromboplastin vaqti (AQTV), protrombin vaqti (PV), protrombin indeksi (PTI), xalqaro me'yorlashgan munosabat (INR), fibrinogen, trombin vaqti (TV) tekshirildi. Barcha koagulyasion gemostaz ko'rsatkichlari Sysmex CA 660 (YAponiya) avtomatik koagulometrida, Human (Germaniya) reagentlaridan foydalangan xolda tekshirildi.

Tadqiqot natijalari. COVID-19 asosiy guruhlarida AQTVni aniqlash quyidagi o'zgarishlarni aniqlashga yordam berdi: 1-guruhda AQTV $27,5 \pm 2,3$ sek, 2-guruhda $22,4 \pm 1,9$ sek*, 3-guruhda $18,2 \pm 1,5$ sek***, nazorat guruhida esa